

Теорія і методика професійної освіти

УДК 37.011.3:338.48(075.8)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14782211>

Методологічні підходи формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні

Руденко Анастасія Валентинівна

аспірантка кафедри психології та педагогіки, ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», 49000, м. Дніпро, Січеславська Набережна, 18, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-0975-1292>

Прийнято: 16.12.2024 | Оpubліковано: 29.12.2024

***Анотація.** Метою статті є теоретичне обґрунтування методологічних підходів до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні.*

У статті визначено основні методологічні підходи до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні: системний (розглядає формування рефлексивно-прогностичної компетентності як складний процес, що дозволить забезпечити цілісність і послідовність навчального процесу); компетентнісний (орієнтований на розвиток ключових компетентностей студентів, зокрема рефлексивно-прогностичної, яка є важливою для майбутніх фахівців у галузі географії); рефлексивний (забезпечує розвиток здатності студентів до самоаналізу, оцінки власних дій і думок; дозволяє студентам усвідомлювати свій прогрес і вносити корективи у процес навчання); прогностичний (орієнтується на розвиток здатності студентів передбачати наслідки своїх дій, планувати майбутню діяльність і вирішувати проблеми, які виникають у професійній сфері); особистісно-орієнтований (орієнтований на індивідуальні потреби,

здібності та особливості кожного студента; підкреслює значення особистісного розвитку, саморозкриття і мотивації у процесі навчання); діяльнісний (забезпечує формування навичок, необхідних для практичного застосування знань у реальних умовах; сприяє розвитку здатності студентів до активної діяльності і прийняття рішень); інформаційно-комунікаційний (передбачає активне використання цифрових технологій, що сприяє розвитку інформаційної грамотності, необхідної для прогнозування і аналізу географічних даних); контекстний (підкреслює важливість навчання у реальних чи наближених до реальних умовах); проблемний (сприяє формуванню критичного мислення і здатності до вирішення складних задач через постановку проблемних питань; стимулює розвиток навичок аналізу і синтезу інформації); проєктний (акцентує увагу на активній участі студентів у створенні проєктів, що вимагають рефлексії, планування і прогнозування; сприяє розвитку самостійності, ініціативності та здатності до співпраці).

Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо у визначенні педагогічних умов цілеспрямованого формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні.

Ключові слова: методологічні підходи, рефлексивно-прогностична компетентність, змішане навчання, бакалаври з географії, системний підхід, особистісно-орієнтований підхід, діяльнісний підхід, інформаційно-комунікаційний підхід, контекстний підхід, проблемний підхід.

Methodological Approaches to the Formation of Reflective and Prognostic Competence of Future Bachelors in Geography in Blended Learning

Anastasia Rudenko

postgraduate student of the Department of Psychology and Pedagogy, Alfred Nobel University, 18 Sicheslavskya Naberezhna, Dnipro, 49000, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-0975-1292>

Abstract. *The purpose of the article is to theoretically substantiate methodological approaches to the formation of reflective and prognostic competence of future bachelors in geography in blended learning.*

The article identifies the main methodological approaches to the formation of reflective and prognostic competence of future bachelors in geography in blended learning: a systematic (considers the formation of reflective and prognostic competence as a complex process that will ensure the integrity and consistency of the educational process); competence-based (focused on the development of key student competencies, in particular reflective and prognostic competence, which is important for future specialists in the field of geography); reflective (ensures the development of students' ability to self-analyze, evaluate their own actions and thoughts; allows students to realize their progress and make adjustments to the learning process); prognostic (focuses on developing students' ability to predict the consequences of their actions, plan future activities and solve problems that arise in the professional field); personality-oriented (focuses on the individual needs, abilities and characteristics of each student; emphasizes the importance of personal development, self-discovery and motivation in the learning process); activity-based (provides the skills necessary for the practical application of knowledge in real life; promotes the development of students' ability to be active and make decisions); information and communication (involves the active use of digital technologies, which contributes to the development of information literacy necessary for forecasting and analyzing geographic data); contextual (emphasizes the importance of learning in real or close to real conditions); problem-based (promotes critical thinking and the ability to solve complex problems through the formulation of problematic questions; stimulates the development of skills in information analysis and synthesis); project (emphasizes the active participation of students in creating projects that require reflection, planning, and forecasting; promotes the development of independence, initiative, and cooperation).

Keywords: *methodological approaches, reflective and prognostic competence, blended learning, bachelors in geography, systemic approach, personality-oriented approach, activity-based approach, information and communication approach, contextual approach, problem-based approach.*

Постановка проблеми. Виклики, що постають перед освітою, вимагають від майбутніх сучасних фахівців не лише глибоких теоретичних знань, а й здатності до самостійного аналітичного мислення, прогнозування розвитку ситуацій та ефективного застосування своїх знань у реальних умовах. Формування рефлексивно-прогностичної компетентності є одним із ключових завдань у підготовці бакалаврів з географії, оскільки географія як наука тісно пов'язана з прогнозуванням змін, аналізом природних і соціальних процесів та їх взаємодією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою нашого дослідження стали наукові праці, присвячені методології педагогічної науки, яку досліджували С. Виговська [18], О. Дубасенюк [7], Т. Завгородня [8], П. Лузан [18], І. Сопівник [18], І. Стражнікова [8], В. Тушева [25], Є. Хриков [28] та ін. проблеми методологічних підходів в організації вищої освіти досліджували: К. Каліна [9], А. Коломієць [11], Н. Лазаренко [11], Л. Штефан [9] та ін.

Питанню підготовки майбутніх бакалаврів з географії присвячено чимало наукових праць, зокрема О. Винник [4], О. Клочко [10], А. Корнус [30], О. Корнус [30], О. Король [13; 30], Н. Рубель [4] та ін. Окремі питання формування рефлексивної компетентності майбутніх фахівців стали предметом дослідження О. Білоус [26], А. Лесик [15], Ю. Мельничука [20], О. Попової [15], Т. Федірчик [26] та ін. Дослідження окремих аспектів формування прогностичної компетентності майбутніх фахівців було проведено О. Бартків [2], О. Беспарточною [22], Є. Дурманенко [2], А. Лесик [15], О. Поповою [15], Т. Поясок [22], К. Халецькою [27], В. Шароварою [29] та ін.

Питання теорії та практики змішаного навчання у закладах вищої освіти досліджували такі науковці: К. Бугайчук [3], Г. Гордійчук [6], Р. Гуревич [6], М. Драчук [6], Л. Коношевський [6], О. Коношевський [6], М. Кусій [6] та ін.

Аналіз змісту вищезазначених праць дозволяє акцентувати увагу на тому, що існують обмеження та прогалини в знаннях в контексті проблеми нашого дослідження, а саме: існує значна кількість робіт, присвячених загальним аспектам змішаного навчання, але мало досліджень, які акцентують увагу на конкретних географічних потребах у фокусі професійної підготовки майбутніх бакалаврів з географії; у сучасній педагогіці недостатньо обґрунтовані методологічні підходи формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не вирішеними раніше частинами загальної проблеми, котрим присвячується стаття, є узагальнення наукових підходів як методологічних орієнтирів дослідження, які доцільно використовувати у формуванні рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні.

Потенційний внесок цієї статті полягає в тому, що вона визначає та систематизує основні методологічні підходи до формування рефлексивно-прогностичної компетентності, підкреслюючи важливість їх інтеграції в змішану форму навчання. Це не тільки поглиблює розуміння важливості формування досліджуваної компетентності, але й надає нові напрямки для її вдосконалення в навчальному процесі закладу вищої освіти. Особливо важливим аспектом нашого дослідження є також висвітлення методологічних підходів, які можна застосовувати в реальному навчальному процесі, зокрема в контексті географічної освіти. Це відкриває можливості для більш ефективного використання змішаного навчання, використання інноваційних цифрових технологій та залучення студентів до активної діяльності, яка стимулює розвиток їх рефлексивних і прогностичних здібностей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування методологічних підходів до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні. Завдання дослідження: провести аналіз сучасних наукових підходів до формування різних видів компетентностей майбутніх фахівців в умовах закладу вищої освіти; визначити особливості змішаного навчання, які сприяють розвитку рефлексивно-прогностичної компетентності у студентів географічних спеціальностей; обґрунтувати методологічні підходи, що сприяють ефективному формуванню рефлексивно-прогностичної компетентності у майбутніх бакалаврів з географії; розкрити практичну значущість застосування розроблених підходів у навчальному процесі закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. «З огляду на те, що немає універсального підходу, здатного вирішити одночасно всі дослідницькі завдання, а також те, що в кожного з підходів є свої сильні і слабкі сторони, необхідно використовувати кілька підходів» [19]. Тому, ми вважаємо, що формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні доцільно здійснювати, використовуючи комплекс методологічних підходів, а саме: системний, компетентісний, рефлексивний, прогностичний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, інформаційно-комунікаційний, контекстний, проблемний, проєктний.

Охарактеризуємо виділені методологічні підходи формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні.

Універсальним підходом є *системний*, що орієнтує розглядати досліджувані явища як систему. «Системний підхід – напрям у спеціальній методології науки, завданням якого є розробка методів дослідження й конструювання складних за організацією об'єктів як систем. ... Системний підхід у педагогіці спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів,

виявлення у них різноманітних типів зв'язків та зведення їх у єдину теоретичну картину» [5].

У контексті системного підходу ми розглядаємо процес змішаного навчання як умову ефективного формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії, як «систему взаємопов'язаних між собою компонентів: мети, орієнтованої на результат; завдань, що дозволяють досягати визначеної мети; змісту процесу навчання; суб'єктів цього процесу ...; діяльнісного компонента, що складається з» [14] навчальної діяльності студентів «і діяльності викладачів, умов, етапів, форм і засобів організації процесу навчання. У своїй сукупності та взаємозв'язку перелічені компоненти є цілісною структурою, спрямованою» [14] на формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії.

Компетентісний підхід, «який передбачає розвиток не тільки знань, умінь, навичок, але й отримання досвіду вирішення професійних і життєвих проблем, формування компетентностей майбутніх фахівців» [16, с. 167]. Цей підхід акцентує увагу на результатах освіти, причому цей результат розуміється не як сума інформацій, а здатність фахівця самостійно діяти в різних проблемних життєвих ситуаціях, тобто володіти життєвою компетентністю [19, с. 160]. У випадку бакалаврів з географії, акцент робиться на формуванні рефлексивно-прогностичної компетентності, яка включає здатність аналізувати ситуації, передбачати можливі результати та коригувати свою діяльність у відповідь на зміни в умовах навчання і професійної діяльності. При цьому змішане навчання, що поєднує традиційні форми офлайн-навчання з елементами онлайн-освіти, дає можливість студентам не тільки засвоювати теоретичні знання, але й практично їх застосовувати.

Серед основних характерних ознак *рефлексивного підходу* в аспекті підготовки майбутніх фахівців В. Пащенко визначає такі: рефлексивний підхід до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, що передбачає створення рефлексивного освітнього середовища, яке сприяє усвідомленню

ними власних завдань у кожній конкретній освітній ситуації; змістовний рефлексивний аналіз навчального матеріалу з метою виділення різних інваріантів, які дозволяють студентам самостійно планувати та здійснювати навчально-професійну діяльність; використання освітніх технологій, орієнтованих на тренувальні цілі: особистісні, професійно значущі тощо; набуття студентами особистісного рефлексивного досвіду в навчальному процесі (в рамках навчальних предметів, дослідницької діяльності, практик); спрямованість навчальних дисциплін на підвищення потреби студентів у самопізнанні, саморозвитку, розумінні себе та іншого; застосування дидактичних методів та прийомів, спрямованих на організацію самокерування студентами особистісним та професійним розвитком, на активізацію самостійності й творчості в пошуку шляхів та засобів вирішення своїх особистісних та професійно значущих проблем; упровадження організаційних форм навчально-пізнавальної діяльності студентів, що активізують такі рефлексивні механізми особистісного та професійного саморозвитку як рефлексивний аналіз, рефлексивна оцінка, рефлексивний контроль тощо [21].

Рефлексивний підхід у процесі формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання полягає в активному залученні студентів до здійснення самооцінки та самоконтроля власних знань, умінь і навичок, а також розвитку здатності прогнозувати можливі результати на основі проведених аналізів. Це дозволяє створювати інтегрований процес навчання, який сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та здатності до прогнозування в контексті географічних явищ і процесів.

Використання *прогностичного підходу* у наукових дослідженнях забезпечує передбачення майбутніх станів або подій на основі аналізу наявних даних та тенденцій. Цей підхід дозволяє виявити потенційні зміни та розробити стратегії для їхнього ефективного реагування.

Прогностичний підхід до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні зосереджується на розвитку здатності студентів до прогнозування, аналізу майбутніх тенденцій та явищ у географії, а також на формуванні рефлексивних навичок для оцінки і коригування своїх дій у процесі навчання. Особливості цього підходу полягають у інтеграції прогностичних навичок з рефлексією, що дає можливість студентам не лише передбачати, але й активно оцінювати можливі результати своїх прогнозів та навчальних стратегій. Цей підхід передбачає активне послуговування прогнозуванням як інструментом для розвитку у студентів здатності передбачати зміни та аналізувати різноманітні географічні, соціальні та екологічні процеси.

Особистісно-орієнтований підхід до навчання має на меті допомогти студентам розкрити власний потенціал, створюючи для цього відповідні умови. Він ґрунтується на гуманізації освітнього процесу, демократичному стилі управління, урахуванні наявних знань, умінь, інтересів та потреб студентів, їхніх індивідуальних особливостей. Особистісно орієнтоване навчання є необхідною передумовою підготовки компетентного фахівця, здатного адекватно та ініціативно діяти, мобілізувати знання, вміння, навички та особистісні якості для досягнення поставленої мети [12].

Особистісно-орієнтований підхід у процесі формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання полягає в акцентуванні на індивідуальних потребах, інтересах та здібностях студентів. Цей підхід передбачає орієнтацію на розвиток кожного студента як унікальної особистості. Особистісно-орієнтоване навчання передбачає розвиток у кожного студента своїх унікальних сильних сторін, що є основою для формування рефлексивно-прогностичної компетентності. У майбутніх географів це може бути здатність прогнозувати зміни в екосистемах, розвитку територій або соціально-економічних процесів на основі індивідуальних досліджень.

Діяльнісний підхід зосереджується на активній ролі студента як суб'єкта навчальної діяльності. В цьому підході студент є не тільки отримувачем інформації, але й активним учасником процесу створення знань.

Діяльнісний підхід до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні базується на акцентуванні уваги на активній участі студентів у навчальному процесі. В основі цього підходу лежить принцип, що навчання є результатом взаємодії студента з навчальним середовищем, а також акцент на розвитку навичок самоорганізації, критичного мислення та прогностичних здібностей у контексті географії. У контексті цього підходу майбутні бакалаври з географії вчать формулювати прогнози на основі реальних даних і застосовувати їх для вирішення конкретних завдань у галузі географії.

Інформаційно-комунікаційний підхід у вищій освіті спрямований на використання сучасних інформаційних технологій та комунікаційних засобів для покращення процесу навчання. Особливо актуальним цей підхід є в умовах змішаного навчання оскільки передбачає ефективне поєднання традиційних методів навчання та інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій. Змішане навчання дозволяє інтегрувати офлайн заняття із використанням онлайн-ресурсів, що дозволяє створити більш гнучкий і адаптований до потреб студентів освітній процес.

Інформаційно-комунікаційний підхід у процесі формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії в умовах змішаного навчання передбачає використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного мислення, самостійної роботи та здатності до прогнозування в умовах динамічних змін географічних та соціальних процесів через використання

Основною функцією *контекстного підходу* у навчання є створення умов для трансформації навчально-пізнавальної діяльності в професійну, таким чином моделюючи освітнє середовище, максимально наближене за формою і змістом

до професійного [17]. Методологія контекстного підходу складається з трьох базових форм діяльності: навчальна діяльність з провідною роллю лекцій і практичних занять; квазіпрофесійна, яка втілюється в іграх, спецкурсах; навчально-професійна (науково-дослідна робота студентів, практика, дипломне та курсове проектування) [1].

Контекстний підхід до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні передбачає інтеграцію знань з реальними професійними ситуаціями (студенти вивчають географічні явища і процеси через призму їх практичного застосування, що дозволяє розвиватися як рефлексивні, так і прогностичні навички); вирішення практичних завдань (завдання базуються на реальних сценаріях, що дозволяють студентам використовувати теоретичні знання для аналізу ситуацій і прогнозування можливих наслідків у професійній діяльності); гнучкість навчання (змішане навчання дає можливість адаптувати освітній процес до конкретного контексту та потреб студентів, використовуючи як традиційні, так і онлайн-ресурси); рефлексію і самостійність (студенти активно рефлексують над виконаними завданнями, оцінюючи свої рішення та розвиваючи здатність прогнозувати наслідки в умовах невизначеності).

Проблемний підхід розуміється як вивчення предмета через послідовне представлення студентам і розв'язання ними проблемних ситуацій завдяки впровадженню методів проблемного навчання і відбору навчального матеріалу, що може забезпечити такий тип навчання [24]; шлях міркувань, роздумів, спостережень, висування гіпотез, розв'язання пізнавальних завдань, завдань дослідницького характеру, перевірки правильності узагальнень, висновків тощо [23]. Цей підхід базується на створенні навчальних ситуацій в процесі навчання, які вимагають від студентів активного пошуку рішень та глибокого осмислення матеріалу.

Основними аспектами проблемного підходу є активне залучення студентів до пошуку та аналізу інформації, формулювання задач і вироблення рішень;

впровадження проблемних завдань, які сприяють закріпленню теоретичних знань через їх застосування в практичних ситуаціях.

Проблемний підхід до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні передбачає, що студенти вирішують складні професійні проблеми, що стимулюють розвиток аналітичного та критичного мислення. Під час вирішення проблем студенти аналізують свої дії, приймають рішення та оцінюють свої результати; вчаться передбачати можливість результатів власних рішень. Такі проблеми повинні мати практичну спрямованість, що дозволить майбутнім бакалаврам з географії отримати теоретичні знання на практиці, поглиблюючи професійну підготовку.

Сутність *проектного підходу* полягає в тому, що навчання і розвиток відбуваються через виконання студентами конкретних проєктів, які мають чітко визначену мету, завдання та результати. Цей підхід передбачає активну участь майбутніх фахівців у процесі планування, дослідження, вирішення проблем і рефлексії, що забезпечує глибоке засвоєння знань і навичок. Проєктний підхід активно використовує різноманітні методи навчання, зокрема дослідницькі та практичні, і стимулює творчий та критичний підхід до вирішення поставлених завдань.

Проєктний підхід до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні акцентує увагу на самостійному та колективному вирішенні комплексних завдань. В рамках цього підходу студенти набувають досвіду формулювання та оцінювання прогнозів, а також здійснення рефлексії на різних етапах проєктної діяльності. Проєктний підхід дозволяє інтегрувати теоретичні знання з реальними проблемами та ситуаціями, що є особливо актуальним у навчанні майбутніх географів.

Узагальнена характеристика методологічних підходів формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Методологічні підходи до формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні

Підхід	Обґрунтування	Інтеграція в змішане навчання
Системний	розглядає формування рефлексивно-прогностичної компетентності як складний процес, що включає різні компоненти навчання – когнітивні, емоційні, практичні аспекти, які взаємодіють між собою; це дозволяє забезпечити цілісність і послідовність навчального процесу	реалізується через інтеграцію різних видів діяльності (лекції, практичні роботи, онлайн-завдання), що дає змогу студентам усвідомити взаємозв'язок теоретичних знань і практичних навичок
Компетентнісний	орієнтований на розвиток ключових компетентностей студентів, зокрема рефлексивно-прогностичної, яка є важливою для майбутніх фахівців у галузі географії; забезпечує цілісність знань, умінь і навичок, що сприяє здатності аналізувати, прогнозувати і приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності	реалізується через завдання, що стимулюють рефлексію, проєктну діяльність і критичне мислення, інтегруючи традиційні та цифрові ресурси
Рефлексивний	основою цього підходу є розвиток здатності студентів до самоаналізу, оцінки власних дій і думок, що є необхідним для формування рефлексивно-прогностичної компетентності; дозволяє студентам усвідомлювати свій прогрес і вносити корективи у процес навчання	реалізується через використання електронних журналів рефлексії, форумів для обговорення і оцінювання роботи одногрупників
Прогностичний	орієнтується на розвиток здатності студентів передбачати наслідки своїх дій, планувати майбутню діяльність і вирішувати проблеми, які виникають у професійній сфері	реалізується через симуляції, моделювання географічних процесів, використання інтерактивних карт та аналіз сценаріїв з реального життя
Особистісно-орієнтований	орієнтований на індивідуальні потреби, здібності та особливості кожного студента; підкреслює значення особистісного розвитку, саморозкриття і мотивації у процесі навчання	реалізується через адаптивні освітні траєкторії, індивідуальні завдання та зворотний зв'язок, що дозволяють студентам досягати успіху у власному темпі

Діяльнісний	забезпечує формування навичок, необхідних для практичного застосування знань у реальних умовах; сприяє розвитку здатності студентів до активної діяльності і прийняття рішень	реалізується через проектні завдання, практичні роботи, за допомогою яких студенти мають можливість застосовувати свої знання і прогнозувати наслідки своїх рішень
Інформаційно-комунікаційний	змішане навчання вимагає активного використання цифрових технологій, що сприяє розвитку інформаційної грамотності, необхідної для прогнозування і аналізу географічних даних	передбачає використання геоінформаційних систем (ГІС), електронних платформ для навчання і цифрових ресурсів, які дозволяють студентам оперувати великою кількістю даних і робити прогнози
Контекстний	підкреслює важливість навчання у реальних чи наближених до реальних умовах, що стимулює розвиток прогностичних здібностей студентів через актуальні приклади і ситуації з географічної практики	реалізується через кейс-стаді, рольові ігри, аналіз реальних географічних ситуацій і проблем, що допомагає студентам прогнозувати і приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності
Проблемний	сприяє формуванню критичного мислення і здатності до вирішення складних задач через постановку проблемних питань, які потребують рефлексії та прогнозування; стимулює розвиток навичок аналізу і синтезу інформації	реалізується через дискусії, дослідницькі проекти, аналіз проблемних ситуацій з географічної практики, що дозволяє студентам глибше осмислювати матеріал і застосовувати свої знання у практичних умовах
Проектний	акцентує увагу на активній участі студентів у створенні проектів, що вимагають рефлексії, планування і прогнозування; сприяє розвитку самостійності, ініціативності та здатності до співпраці	реалізується через роботу над колективними і індивідуальними проектами, де студенти мають можливість застосувати теоретичні знання для вирішення реальних географічних проблем

Джерело: власна розробка авторки

Застосування методологічних підходів, які подано у таблиці 1, у змішаному навчанні забезпечує комплексне формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії, що підвищує ефективність їхньої професійної підготовки і готовність до вирішення сучасних географічних задач.

Висновки. Таким чином, в процесі наукового дослідження нами визначено, що формування рефлексивно-прогностичної компетентності

майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні передбачає реалізацію системного, компетентнісного, рефлексивного, прогностичного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, інформаційно-комунікаційного, контекстного, проблемного, проєктного методологічних підходів. Це дозволить в процесі визначення і обґрунтування педагогічних умов формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні обрати саме ті інструменти, які доречно використовувати при професійній підготовці здобувачів вищої освіти зі спеціальності 106 Географія.

Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо у визначенні педагогічних умов цілеспрямованого формування рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх бакалаврів з географії у змішаному навчанні.

Список використаних джерел

1. Балакірєва В.А. Контекстний підхід підготовки майбутніх учителів до організації трудового навчання молодших школярів. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*, 2018. Вип. 166. С. 49–53.

2. Бартків О., Дурманенко Є. Формування прогностичної компетентності у майбутніх вихователів: дидактичний аспект. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*, 2022. Вип. 2 (133). С. 124–130. DOI: <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2022.2.16>

3. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2016. Т. 54. № 4. С. 1–6.

4. Винник О., Рубель Н. Іншомовна професійна підготовка майбутніх географів. *Молодь і ринок*, 2018. № 5 (160). С. 108–114.

5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

6. Гуревич Р.С., Гордійчук Г.Б., Коношевський Л.Л., Коношевський О.Л., Кусій М.І., Драчук М.І. Змішане навчання як сучасна форма побудови навчального процесі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 2023. Вип. 69. С. 14–35. DOI: 10.31652/2412-1142-2023-69-14-35
7. Дубасенюк О.А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-метод. посіб. Житомир: Полісся, 2016. 256 с.
8. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
9. Каліна К.Є., Штефан Л.А. Методологічні підходи до дослідження проблем педагогічної теорії і практики. *Теорія та методика навчання та виховання*, 2019. Вип. 46. С. 59–69. DOI: 10.34142/23128046.2019.46.05
10. Ключко О.В. Методична система навчання студентів геоінформаційних технологій. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2010. № 17 (204). С. 40–50.
11. Коломієць А.М., Лазаренко Н.І. Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*, 2016. № 3 (110). С. 47–52.
12. Колос Ю.З. Особистісно орієнтований підхід до формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів. *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*, 2009. Вип. 6. С. 210–214.
13. Король О.М. Робота з елементарною ГІС у процесі інформаційної підготовки майбутніх бакалаврів географії. *Фізико-математична освіта*, 2020. Вип. 3 (25). Ч. 2. С. 81–87.
14. Лебідь О.В. Методологічні підходи у формуванні готовності майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління в умовах магістратури. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*, 2017. № 2 (14). С. 255–263.

15. Лесик А.С., Попова О.І. Формування рефлексивної та прогностичної компетентностей здобувачів вищої освіти у контексті змішаного навчання. *Вісник освіти та науки*, 2024. № 11 (29). С. 1305–1315. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10\(28\)-](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-10(28)-)

16. Литвин А.Ф. Методологічні підходи до формування технологічної культури майбутніх учителів технологій у професійній підготовці. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки*, 2018. Вип. 139. С. 162–172.

17. Лопушанська Ю.М. Контекстний підхід у навчанні студентів-соціологів професійній англійській мові. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Педагогіка, 2012. Т. 188. Вип. 176. С. 98–101.

18. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Методологія та організація науково-педагогічних досліджень: підруч. К.: Міленіум, 2016. 491 с.

19. Мамиченко С.А. Системний і компетентнісний підходи – методологічна основа формування культури конкурентних відносин у майбутніх фахівців із бізнес-адміністрування. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2020. № 71. Т. 2. С. 156–161. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.71-2.29>

20. Мельничук Ю. Формування рефлексивної компетентності як педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогічні науки, 2016. № 2 (4). С. 108–117.

21. Пащенко В.В. Рефлексивний підхід як основа формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи. *Scientific Paradigm in the Context of Technologies and Society Development: proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference (May 16–18, 2023, Geneva, Switzerland)*, 2023. № 154. С. 172–175.

22. Поясок Т.Б., Беспарточна О.І. Технологія формування прогностичної компетентності студентів у процесі фахової підготовки. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*, 2021. Вип. 45. С. 179–188. DOI: 10.31376/2410-0897-2021-1-179-188

23. Проблемне навчання як засіб формування пізнавальних і творчих здібностей учнів. Рівне, 2009. URL: <https://rpl.ucoz.com/MetodRobota/Scarb/ProblemNavch.pdf> (дата звернення 09.10.2024)

24. Топузов О.М. Методичні основи проблемного навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. н.; спец.: 13.00.02 – теорія та методика навчання географії; Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2008. 43 с.

25. Тушева В.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Федорко, 2014. 408 с.

26. Федірчик Т.Д., Білоус О.В. Формування рефлексивної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі проходження педагогічної практики. *Інноваційна педагогіка*, 2023. Вип. 59. С. 175–180. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/59.37>

27. Халецька К. Сучасна інтерпретація категорії «прогностична компетентність» у міждисциплінарному вимірі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*, 2023. Вип. 3 (144). С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2023-3-17>

28. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження. Харків: ФОП Панов А.М., 2018.

29. Шаравара В.В. Формування прогностичної компетентності студентів як сучасна наукова проблема. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 2020. № 1 (19). С. 331–336.

30. Korol O., Kornus O., Kornus A. Peculiarities of Using Geoinformation Systems in Training of Future Geography Specialists in Higher Education Institutions. *Часопис соціально-економічної географії*, 2020. Вип. 28. Рр. 35–42.